

دو پژوهش درباره‌ی مطالعات تطبیقی و عملکرد مریبان در واحدهای پیش دبستانی

اشاره

در بخش پژوهش مجله، پژوهش‌های مرتبط با پیش دبستانی در مراکز پژوهشی کشور، دانشگاه‌ها و نیز پژوهشکده‌های آموزش و پرورش را به‌طور کامل و نیز در حد چکیده معرفی می‌کنیم. آنچه در پی می‌آید، چکیده‌ی دو پژوهش دانشجویی برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد است. این دو پژوهشگر، در ماه‌های اخیر از نتایج یافته‌های خود دفاع کرده‌اند.

بررسی تطبیقی سه رویکرد
رجیو امیلیا (ایتالیا)
والدورف (آلمان)
و بانک استریت (آمریکا)
به منظور ارائه‌ی راهکارهایی برای آموزش و پرورش پیش از دبستان
در جمهوری اسلامی ایران

کارشناس ارشد پیش از دبستان؛ پریسا حبیبی

چکیده

این پژوهش کاربردی که تحقیقی نوین در معرفی و مطالعه‌ی تطبیقی رویکردهای مذکور به شمار می‌رود، پژوهشی است توصیفی، مبتنی بر تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای که با استفاده از روش چهار مرحله‌ای بردی انجام گرفته است و طی آن، ضمن معرفی بنیان‌گذاران رویکردهای مذکور، به فلسفه و تاریخچه‌ی شکل‌گیری آن‌ها پرداخته شده است. همچنین، ضمن استخراج عناصر اساسی برنامه‌ی درسی آن‌ها (هدف‌ها، محتوا و سازمان‌دهی آن، محیط یادگیری، روش، ارزش‌یابی و کارکنان) از منابع گوناگون (کتاب‌ها، مقالات، مصاحبه‌ها، پایان‌نامه‌های تحصیلی و بهره‌گیری از شبکه‌های اطلاعات ملی و جهانی) شباهت‌ها، تفاوت‌ها، محاسن و محدودیت‌های هر یک نیز بررسی می‌شود. نتایج حاصل از این مطالعه نشان می‌دهد، رویکردهای رجیو امیلیا و بانک استریت، نسبت به رویکرد والدورف به یکدیگر شبیه‌ترینند. این مطالعات هم‌چنین نشانگر آن‌اند که رویکردهای مذکور به سبب داشتن ویژگی‌های مطلوب، وسعت استفاده در کشورهای گوناگون و نتایج خوبی که از خود به جا گذاشته‌اند، الگوهای موفق به شمار می‌آیند و اگرچه نمی‌توان تنها یکی از آن‌ها را به عنوان «بهترین الگو» برای آموزش دوران اولیه‌ی کودکی معرفی کرد، اما می‌توان با بهره‌گیری از شیوه‌ی «بهترین الگو برای هر کس» براساس امکانات و نیز ویژگی‌ها، توانایی‌ها، علاقه‌ها و شیوه‌های یادگیری متفاوت کودکان و دمیدن روح دینی و ملی خویش، از هر سه رویکرد فوق که قابلیت تبدیل به یک الگوی عملی در کشور را دارا هستند، استفاده کرد. خطوط راهنمای کلی استفاده از شیوه‌ی مذکور نیز در این تحقیق ارائه شده است. اما در قالبی کلی می‌توان گفت، الگوهایی که در پیوستار الگوهای آموزشی پیش از دبستان در جایگاه میان کودک‌محوری و رشدی - شناختی قرار گرفته‌اند و از روش‌های اکتشافی و مشارکتی بهره می‌گیرند (مانند نمونه‌های رجیو امیلیا و بانک استریت)، با توجه به ویژگی‌هایی مانند مشاهده‌گری، آزمایش و تجربه‌ی مستقیم، طرح پرسش و گردآوری و سازمان‌دهی اطلاعات، ارائه‌ی فرضیه و آزمون آن‌ها و استنباط و توضیحات، برای آموزش کودکان الگوهای مناسب‌تری هستند. هم‌چنین به منظور ارائه‌ی برنامه و الگویی خاص با نامی مشخص و متعلق به کشور جمهوری اسلامی ایران، می‌توان پس از تدوین فلسفه و هدف‌های روشن، با استفاده از اندیشه‌های تربیتی اندیشمندان بزرگ تعلیم و تربیت در دنیا و گنجینه‌های ارزشمند اسلامی - ایرانی از عناصر برنامه‌ی رویکردهای فوق نیز در چارچوب برنامه‌ی منسجم استفاده کرد.

این پژوهش توسط آقای مرتضی امین‌فر، راهنمایی شده و دکتر فرخنده مفیدی، مشاوره‌ی آن را برعهده داشته است. اصل پژوهش در کتاب‌خانه‌ی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی نگهداری می‌شود.

بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی
و جمعیت‌شناختی مربیان مراکز پیش‌دبستانی
با عملکرد آن‌ها براساس مدل کاترون
و ارتباط آن با رضایت‌مندی والدین
در مناطق (۱۸، ۱۹ و ۲۰) شهر تهران
در سال تحصیلی ۸۷-۸۶

کارشناس ارشد پیش‌دبستان: زهرا تارویردی‌زاده

چکیده

پژوهش‌های روان‌شناسی نشان داده‌اند که سال‌های اولیه‌ی زندگی در رشد و پرورش کودکان نقش اساسی دارند، زیرا شخصیت کودکان در این سال‌های حساس شکل می‌گیرد و پایه‌های اصلی رشد آنان در این دوران پراهمیت پی‌ریزی می‌شود [قاسم‌زاده، ۱۳۷۸: ۱۲۱].

عملکرد اثربخش مربی و مراقبت و آموزش آگاهانه‌ی کودکان خردسال، مستلزم رشد توانایی‌های شخصی مربیان است و کسب موفقیت کودکان، به ویژگی‌های مطلوب، آگاهی و تجربه‌ی کافی و نیز شایستگی‌های اخلاقی مربیان بستگی مثبت دارد [مفیدی، ۱۳۷۸: ۱۱۴].

اهمیت دوران کودکی و آموزش و پرورش پیش از دبستان و تأکید بر ویژگی‌ها، نقش و عملکرد مربیان مراکز پیش‌دبستانی به عنوان یکی از عناصر مهم در برنامه‌ی تربیتی کودکان، نکاتی هستند که ضرورت توجه به تحقیق و پژوهش در این مورد را نشان می‌دهند. در این پژوهش، عملکرد مربیان پیش‌دبستان بر مبنای مدل ادراکی کاترون بررسی شده است و هدف این تحقیق، بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی (روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، سازگاری و وظیفه‌شناسی) و عملکرد مربیان پیش‌دبستان براساس مدل کاترون و نیز بررسی ارتباط بین عملکرد مربیان و رضایت‌مندی والدین است.

جامعه‌ی آماری تحقیق شامل کلیه‌ی مربیان پیش‌دبستانی و والدین کودکان پیش‌دبستانی در سه منطقه‌ی ۱۸، ۱۹ و ۲۰ در سال تحصیلی ۸۷-۸۶ است. در این پژوهش، به دلیل محدودیت جامعه‌ی پژوهش (مربیان)، حجم نمونه‌ی مربیان پیش‌دبستانی به صورت کل‌شماری محاسبه شده است، یعنی حجم نمونه شامل کلیه‌ی مربیان مهدهای کودک خصوصی در این سه منطقه است ($n=90$). برای تعیین حجم نمونه‌ی والدین هم به صورت تصادفی، از کلاس هر مربی، دو والد انتخاب شده‌اند ($n=180$).

ابزارهای تحقیق شامل سه برگه پرسش‌نامه هستند. برگه‌ی اول شامل پرسش‌نامه‌ی استاندارد ویژگی‌های شخصیتی OEN است که ۶۰ سؤال دارد و روایی و پایایی آن در کشورهای گوناگون دنیا و ایران تأیید شده است. فرم دوم شامل پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته‌ی عملکرد مربیان پیش‌دبستانی براساس مدل کاترون است که حاوی ۸۰ سؤال است و روایی آن مورد تأیید استادان قرار گرفته و پایایی محاسبه شده‌ی آن ۰/۹۷ است. برگه‌ی سوم شامل پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته‌ی رضایت‌مندی والدین است که ۲۶ سؤال دارد و روایی آن مورد تأیید استادان قرار گرفته و پایایی محاسبه شده‌ی آن ۰/۹۴ است. روش تحقیق از لحاظ شیوه‌ی جمع‌آوری اطلاعات از تحقیقات پیمایشی و از نظر نوع، همبستگی است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفته است. در تجزیه و تحلیل داده‌ها، با استفاده از آمار استنباطی، داده‌ها به صورت دو متغیره تحلیل می‌شوند و برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، از ضریب همبستگی اسپیرمن و کندال بی و سی استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، در کل از بین پنج ویژگی عمده‌ی شخصیتی بررسی شده در میان مربیان دوره‌ی پیش از دبستان، سه ویژگی (روان‌رنجوری، برون‌گرایی و وجدان) به عملکرد مربیان مربوط است و بین آن‌ها رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد، در حالی که بین دو ویژگی دیگر شخصیتی (تجربه‌پذیری و سازگاری) هیچ رابطه‌ای دیده نمی‌شود. در این پژوهش، بین ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (سن، سابقه و تحصیلات) و عملکرد مربیان پیش‌دبستانی، هیچ رابطه‌ی معناداری مشاهده نشد. هم‌چنین بین رضایت‌مندی والدین کودکان پیش‌دبستانی و عملکرد مربیان، رابطه‌ی مثبت وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: مدل کاترون، روان‌رنجوری، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، سازگاری، وظیفه‌شناسی، عملکرد، رضایت‌مندی.

در این پژوهش، دکتر فرخنده مفیدی و دکتر نورعلی فرخی به ترتیب در مقام استاد راهنما و استاد مشاور حضور داشتند. اصل پژوهش در کتاب‌خانه‌ی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی نگهداری می‌شود.

زیرنویس

۱. این مدل نوعی مدل ادراکی درباره‌ی ویژگی، نقش و عملکرد مربیان در دوره‌ی پیش از دبستان است که در سال ۱۹۹۳ توسط کارول ای. کاترون و جان آلن مطرح شده و در ایران نیز برای نخستین بار توسط مفیدی در سال ۱۳۷۸ ترجمه و در مقاله‌ی تحت عنوان «عملکرد مربی، بازتاب واقعی مراکز پیش از دبستان» از مجموعه مقالات کنگره‌ی کودکان پیش‌دبستانی، مطرح شده است. از آن‌جا که مربی در دوره‌ی پیش از دبستان نقش‌های متعدد، مرتبط و نسبتاً پیچیده و درهم تنیده‌ای دارد [مفیدی، ۱۳۷۸] که در این مدل به این ویژگی‌ها، نقش‌ها و وظایف به خوبی پرداخته شده است و به دلیل اهمیت بحث و استفاده‌ی کلیدی پژوهش از این مقاله‌ی تحقیقی، از صفحات ۱۱۹-۱۱۴ آن در پژوهش حاضر استفاده شده است.